

**Araştırma / Original article****Benmerkezcilik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması****Duysal AŞKUN,<sup>1</sup> Fatih ÇETİN<sup>2</sup>****ÖZ**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı ergenlere ve yetişkinlere yönelik araştırmalarda kullanılacak Ergen Benmerkezcilik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin test edilmesidir. **Yöntem:** Ölçeğin Türkçeye çevirisi beş aşamada yapılmış, elde edilen form üç farklı örnekleme (N<sub>1</sub>=547, N<sub>2</sub>=656, N<sub>3</sub>=155) toplam 1358 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, ayrıca Narsisizm Ölçeği, Benliğine Diğerlerini Dahil Etme Ölçeği, Saldırganlık Ölçeği, Öz Saygı Ölçeği kullanılarak yakınsama ve iraksama geçerliliği test edilmiştir. Güvenilirlik için iç tutarlılık analizleri ile test-tekrar test analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Geçerlilik analizleri sonucunda 10 madde kalan ölçeğin özgün yapısındaki üç farklı alt boyutun (eşsizlik, benlik odağı, hayali seyirci davranışı) korunduğu ve ölçeğin tamamının ve alt boyutlarının benzeşen veya farklılaşan yapılarla olan ilişkilerinin kuramsal varsayımlara uygun olduğu görülmüştür. Güvenilirlik analizleri sonuçlarında ise ölçeğin iç tutarlılık değerlerinin 0.73-0.78 arasında, test-tekrar test güvenilirlik değerlerinin ise 0.61-0.68 arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadın ve erkekler ile benmerkezciliği yüksek ve düşük kişiler arasında yapılan karşılaştırmaların anlamlı biçimde farklılaştığı bulunmuştur. **Sonuç:** Elde edilen tüm sonuçlar, ölçeğin Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği için yeterli kanıtlar sunmuş ve literatürdeki araştırma sonuçları ışığında tartışılmıştır. (*Anadolu Psikiyatri Derg* 2017; 18(5):485-494)

**Anahtar sözcükler:** Benmerkezcilik, geçerlilik, güvenilirlik

## **The validity and the reliability study of the Egocentricism Scale in Turkish**

**ABSTRACT**

**Objective:** The aim of the current study is to validate and test the psychometric properties of the Adolescent Egocentricism Scale in Turkish which can be used in certain studies carried out with adolescent and adult populations. **Methods:** The translation of the scale was carried out in five different steps. The resulting form was applied to three different samples (N<sub>1</sub>=547, N<sub>2</sub>=656, N<sub>3</sub>=155) totaling up to 1358 university students. For construct validity, confirmatory factor analysis was carried out. For convergent and discriminant validity, the Narcissism Scale, Inclusion of the Other to the Self Scale, Aggression Scale, and Rosenberg Self-Esteem Scale were administered. For the reliability measures, internal reliability and test re-test reliability analyses were carried out. **Results:** As a result of the validity analyses, the original three factor structure (uniqueness, self-focus, imaginary audience) was kept. The relationships of the whole scale or of the subdimensions with similar or different structures were validated according to certain theoretical assumptions. As a result of the reliability analyses, the internal reliability of the whole scale was between 0.73 and 0.78, and the results of the test re-test reliability analyses were between 0.61-0.68. In addition, there were significant sex differences and significant differences in high and low scores of egocentricism. **Conclusion:** The results of the analyses revealed adequate proof for the validity and the reliability of the Turkish version of the scale and the results were discussed in light of the available literature. (*Anatolian Journal of Psychiatry*

<sup>1</sup> Murat Hüdavendigar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul

<sup>2</sup> Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Niğde

**Yazışma adresi / Correspondence address:**

Doç. Dr. Duysal AŞKUN, Murat Hüdavendigar Üniv. Fen Edebiyat Fak. Psikoloji Bölümü, Uğur Mumcu Mah. M Cad. 2115. Sk. Sultangazi 34265 İstanbul

E-mail: duysala@gmail.com

Geliş tarihi: 06.06.2016, Kabul tarihi: 22.09.2016, doi: 10.5455/apd.229170

**Anadolu Psikiyatri Derg 2017; 18(5):485-494**

2017; 18(5):485-494

**Keywords:** egocentrism, validity, reliability

## GİRİŞ

Benmerkezcilik, bireyin etrafındaki gelişmeleri ve olayları değerlendirme sürecinde kendi bakış açısını merkeze alarak kendine bağlaması veya değerlendirme yaparken kendi görüşüyle hükümde bulunarak kendi fikrini, mantığını ve duygusunu hareket noktası, örnek, ölçüt olarak hareket etmesi veya davranması olarak tanımlanabilir.<sup>1-5</sup> Bireylerin kendilerini merkeze alarak öznel bakış açıları gerçekte değerlendirme<sup>6</sup> anlayışı insanlardaki benmerkezcilik eğilimi olduğunun bir göstergesi olabilir. Benmerkezcilik genel olarak sosyal ve/veya duygusal kendilik merkezli olma olarak da tanımlanabilir.<sup>7</sup> Benmerkezcilik kavramı son yıllarda felsefe, sağlık, psikoloji, sosyoloji literatüründe yer alsada, kavram önce Piaget'in<sup>8-9</sup> çocukların bilişsel gelişim kuramının aşamalarında tanımladığı bir kavram olarak dikkat çekmiştir. Önceleri Piaget ile gelişen benmerkezcilik literatürü yazarın kavramsallaştırmasına göre bireyin kendi bakış açısını diğerlerinden açıkça ayırmasını veya farklılaştırmasını belirtmektedir.<sup>10</sup>

### Ergenlerde benmerkezcilik

Piaget'in<sup>9</sup> tanımladığı son gelişim dönemi 'soyut işlemler' 11-18 yaşları arasında gelişen karmaşık sorunlara mantıklı çözümlerin getirildiği soyut düşünme ve sosyal konularda düşüncelerin geliştirildiği dönemdir. Öte yandan ergenlik döneminde benmerkezcilik herkesin dikkatini ona yönelttiği gibi bir düşünme biçimi olarak ortaya çıkabilir ve ergen herkesin ona baktığını, onu gözlediğini düşünür. Ergendeki bu algısal tepkinin hedefini Elkind<sup>11</sup> *hayali seyirci* olarak adlandırmıştır. Özellikle ergen kendini bir şekilde eleştirdiğinde, seyircisinin de kendisini aynı şekilde eleştirdiğini düşünür. Bu olgu ergenlerde sık rastlanan kendi odasına çekilme isteği ve kendisi hakkında bilgi verme isteksizliğinin olası bir nedeni olabilir.<sup>11</sup>

### Yetişkinlerde benmerkezcilik

Piaget benmerkezciliğin sadece çocuklarda değil, yetişkinlerde de görüldüğüne, bireyin ömrü boyunca gözlemlenecek bir eğilim olarak araştırılmasına ve özellikle sosyal etkileşimlerde bir tutum olabileceğine dikkat çekmiştir.<sup>12-14</sup> Bu alandaki diğer çalışmalar yetişkinlerin yaş ilerledikçe benmerkezcilik düzeylerinin görece daha fazla olabileceğini belirtmişlerdir.<sup>7,15,16</sup>

Yukarıdaki bulgular ve görüşler ışığında benmerkezciliğin yaştan ve cinsiyetten bağımsız bir değişken olarak bireylerde genel olarak görülebilecek bir eğilim veya birey davranışını etkileyebilecek bir tutum olduğu düşünülmektedir. Bireylerin benmerkezcilik eğilimlerini değerlendirecek Türkçe bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu amaçla literatürde sık kullanılan, Enright ve arkadaşlarının 1979 ve 1980 yıllarında ergen benmerkezcilik ölçeğini geliştirmek için hayali izleyici kavramına ek olarak eşsizlik (bireysel fabl) ve benlik odağı boyutlarının da eklenerek oluşturulduğu, Ergen Benmerkezcilik Ölçeğine odaklanılmıştır. Bu alt boyutlardan eşsizlik, ergenin kendi özgün ve özel oluşuna ilişkin inancını temsil ederken, benlik odağı boyutu ergenin düşüncelerinin odağının başkalarından çok kendisi olduğunu temsil etmektedir.<sup>17</sup> Öte yandan ilgili alanda önceleri ergenlerde kullanılan benmerkezcilik ölçeklerinin yetişkin örneklemelerinde de kullanımının uygun olduğuna ilişkin görüş bildirilmiştir.<sup>12,13,18</sup> Dolayısıyla özellikle Kuzey Amerika ve Japonya gibi farklı ülke ve kültürlerde geçerliliği olan benmerkezcilik ölçeğinin Türkçe geçerliliğinin yapılacağı bu çalışmanın sosyal bilimlerin farklı alanlarındaki çalışmalarda faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Bilimsel açıdan farklı ülkelerde geçerlilik çalışmalarının yürütülmesi aynı zamanda uygulamada da önemli birtakım faydalar sağlayabilecektir; şöyle ki, benmerkezcilik gelişimsel bir dönemin önemli bir parçası olmakla birlikte eş zamanlı olarak birtakım psikopatolojik olgulara da eşlik edebilmektedir. Bunlara örnek olarak içinde özseverliği barındıran çeşitli kişilik bozuklukları, erken dönemde nesne ilişkileri ve temsillerinin bozulduğu sınır kişilik bozukluğu, çeşitli duygudurum bozuklukları sayılabilir. Dolayısıyla, bu ölçeğin yüksek puan verdiği ergen veya özellikle yetişkin klinik popülasyonda eşlik edebilecek diğer psikopatolojik sendromların varlığı da sorgulanabilir. Alanda çalışan psikolog ve psikiyatristlerin bu ölçeği kullanarak birtakım ön değerlendirmeler yapması olası olabilir. Örneğin, özellikle çevresine sosyal uyum sorunu yaşayan ergenlerde benmerkezcilik puanlarının zaman içinde artışı veya azalışı izlenebilir, durumun ciddiyeti bu ölçek yardımıyla sorgulanabilir. Bunun yanında özellikle ön tanı koyulmasında sorunlar yaşanan ergen veya erişkin psikopatolojilerinde benmerkezcilik ölçeğinin kullanılması yarar sağlayabilir.

## YÖNTEM

### Katılımcılar

Araştırma, İstanbul'da bir vakıf üniversitesinde eğitim gören öğrencilerinden farklı zamanlarda toplanan üç farklı örneklem grubuyla yapılmıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü örneklem grupları sırasıyla 547 (%62 kadın, yaş ort.=20.09±2.58), 656 (%75 kadın, yaş ort.=23.38±6.35) ve 155 (%56 kadın, yaş ort.=19.16±1.28) öğrenciden oluşmuştur.

### Ölçüm araçları

**Benmerkezcilik Ölçeği:** Benmerkezcilliği ölçmek için Enright ve arkadaşları<sup>19</sup> ile Enright ve arkadaşları<sup>14</sup> tarafından iki farklı zamanda yapılan, ancak birbirlerini bütünleyen çalışmalarda ortaya konan erken ve geç ergenler için geliştirilen Ergen Benmerkezcilik-Sosyomerkezcilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte kendilik tanımlamalarının yer aldığı toplam 15 madde yer almaktadır. Her maddenin kişisel anlamda ne kadar önemli olduğunun sorulduğu ölçek beşli Likert tarzında geliştirilmiştir (1=hiçbir önemi yok, 5=çok önemli). Ölçek benmerkezcilik yapısını oluşturan üç farklı alt boyutu içinde barındırmaktadır. Bu boyutlar eşsizlik veya benmerkezcilik (uniqueness, egocentricism), benlik odağı veya asosyallik (self-focus, nonsocial) ve hayali seyirci davranışı veya sosyomerkezcilik (imaginary audience behavior, sociocentrism) olarak adlandırılmıştır (1-5 eşsizlik, 6-10 benlik odağı, 11-15 hayali seyirci davranışı). Ölçekten alınan yüksek puanlar benmerkezciliğin yüksek olduğunu göstermektedir.

**Narsisizm Kişilik Ölçeği:** Özsever kişiliği ölçmek için Ames ve arkadaşları<sup>20</sup> tarafından kısa sürüm olarak geliştirilen Narsisizm Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin uyarlanması elde edilen geçerlilik ve güvenilirlik değerleri ölçeğin ulusal kültürde kullanılabileceğini göstermiştir.<sup>21</sup> Bu çalışma için güvenilirlik değeri 0.72 olarak hesaplanmıştır.

**Benliğe Diğerlerini Dahil Etme Ölçeği:** Kişilerarası ilişkileri ölçmek amacıyla tasarlanan bir soruluk bu ölçek, kişilerin kendilerini tanımlarken, sevdiklerini veya çevrelerindeki kişileri bu tanımın içine ne kadar aldıklarını ölçmek amacıyla Aron ve arkadaşları<sup>22</sup> tarafından geliştirilmiştir. Görsel olarak tasarlanan ölçek, yedi farklı durumu gösteren ve her durumda birbiriyile aşamalı olarak kesişen iki daireden oluşmaktadır. Bu çalışmada eşsizlik, narsisizm ve saldırganlık ölçekleriyle negatif yönlü elde edilen ilişki-

ler ölçeğin eş zaman geçerliliğine işaret etmektedir. Ölçek Ek 1'de gösterilmiştir.

**Saldırganlık Ölçeği:** Saldırganlık davranışlarını ölçmek amacıyla Buss ve Perry<sup>23</sup> tarafından geliştirilen Saldırganlık Ölçeği kullanılmıştır. Türkiye'de geçerliliği ve güvenilirliği Sümer ve Özkan<sup>24</sup> tarafından yapılan ölçek için bu çalışmada genel saldırganlık güvenilirlik değeri 0.85 olarak hesaplanmıştır.

**Öz Saygı Ölçeği:** Öz Saygı Ölçeği olarak benlik saygısı, sosyal yeterlilik, kişisel değer ve beden algısı biçiminde Rosenberg'in<sup>25</sup> geliştirdiği kişisel tutumlarından benlik saygısı bölümü kullanılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirlik değeri 0.85 olarak hesaplanmıştır.

### İstatistiksel işlem

Benmerkezcilik Ölçeğinin Türkçeye kazandırılması sürecinde, ölçeğin Türkçeye çevirisi yanında ulusal üç farklı örnekleme geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Çeviri çalışması için kültürlerarası farklılıkların dikkate alındığı bir yöntem izlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık analizleri ile test-tekrar test analizi kullanılmıştır. İç tutarlılık için madde tepki istatistikleri incelenmiş, örneklemelerde Cronbach alfa katsayıları hesaplanmış ve yüksek-düşük değerler karşılaştırılarak uç analizi yapılmıştır. Test-tekrar test için öğrenci numaralarıyla yapılan kodlama yardımıyla iki hafta arayla iki uygulama yapılmıştır. Ölçeğin geçerliliği için faktör yapısının geçerliliği test edilmiş, ayrıca benzer ve farklılaşan yapılarla olan ilişkileri incelenerek yakınsama ve ıraksama geçerliliği test edilmiştir. İlişkilerde Pearson korelasyon katsayısı değerleri (0.9-1 çok yüksek ilişki; 0.7-0.9 yüksek ilişki; 0.5-0.7 ortalama ilişki; 0.3-0.5 düşük ilişki ve 0-0.3 ihmal edilebilir ilişki) kullanılmıştır.<sup>26</sup> Çalışmada ayrıca benmerkezciliğin kadın ve erkeklerde farklılaşım farklılaşmadığı t testi ile kontrol edilmiştir.

## BULGULAR

### Ölçeğin uyarlanması

Ölçeğin çevirisi için ilk çeviri, ilk çeviriyi değerlendirme, geri çeviri, geri çeviriyi değerlendirme ve uzman görüşüne sunma biçiminde beş aşamadan oluşan bir model temel alınmıştır.<sup>27</sup> Bu çerçevede ölçek ilk aşamada ana dili Türkçe, ikinci dili İngilizce olan iki öğretim üyesi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Çeviri sırasında kullanılan farklı sözcükler diğer çevirmene çaprazlama yapılarak gönderilmiş, bir dizi karşılıklı uyumlaştırma süreci sonunda Türkçe taslak form oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak form

dört öğretim üyesi tarafından ölçeğin hedef kitle tarafından anlaşılabilirliği, bağlama uygunluğu ve yapısı açısından değerlendirilmiştir. Araştırmacıların eşgüdümünde uzmanların karşılıklı görüşme ve değerlendirmelerinden sonra ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Elde edilen form geri çeviri süreci için uzun süre kaynak ülkede yaşamış bir öğretim üyesi ile çok iyi derecede İngilizce bilen bir öğretim üyesi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Benzer şekilde farklılıklar karşılıklı çaprazlama yapılarak üzerinde uzlaşıncaya kadar süreç sürmüştür. Uzlaşılan ölçek formu üç uzman görüşüne sunulmuş, ifadelerin yalnız doğrudan anlamları yanında ulusal bağlama ilişkin çıkarımlar da değerlendirilerek ölçeğin son hali ortaya çıkarılmıştır.

### Güvenilirlik analizleri

**İç tutarlılık:** Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.78 olarak hesaplanmış ve iç tutarlılığına ilişkin madde tepki istatistikleri Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde üç maddenin (madde 3, 10, 13) çarpıklık ve basıklık istatistiklerinin normal değerlerin üstünde, diğer maddeler kabul edilebilir sınırlar içinde bulunduğu görülmektedir. Madde-toplam puan korelasyonları incelendiğinde 15. maddenin toplam puan ile olan ilişkisinin görece daha düşük olduğu görülmekte, ayrıca ölçeğin güvenilirlik değerleri, çıkarıldığı takdirde önemli derecede güvenilirliği artıran bir maddenin bulunmadığını göstermektedir.

**Tablo 1.** Benmerkezcilik Ölçeği madde tepki istatistikleri

	Ort.±SS	Çarpıklık	Basıklık	DMTK	MÇCA
Madde 1	4.44±.77	-0.838	0.467	0.285	0.779
Madde 2	3.92±1.02	-0.874	0.378	0.233	0.784
Madde 3	3.33±0.96	-1.288	4.041	0.283	0.780
Madde 4	3.61±1.08	-0.556	-0.271	0.429	0.768
Madde 5	4.24±0.79	-0.927	0.642	0.326	0.777
Madde 6	3.24±1.11	-0.268	-0.556	0.536	0.759
Madde 7	3.54±1.12	-0.448	-0.533	0.574	0.755
Madde 8	3.39±1.13	-0.281	-0.628	0.566	0.756
Madde 9	3.67±1.03	-0.526	-0.245	0.441	0.767
Madde 10	4.48±0.74	-1.826	4.374	0.323	0.777
Madde 11	2.52±1.32	0.419	-0.948	0.311	0.781
Madde 12	3.17±1.16	-0.185	-0.648	0.541	0.758
Madde 13	4.22±0.83	-1.130	1.483	0.405	0.771
Madde 14	2.99±1.29	-0.020	-0.834	0.464	0.765
Madde 15	2.57±1.26	0.387	-0.832	0.161	0.794

Sayı=547; Ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı 0.78 olarak hesaplanmıştır; DMTK: Doğrulanmış madde-toplam korelasyonu; MÇCA: Madde çıkarıldığında Cronbach alfa

Ölçeğin ikinci örnekleme (s=656) almış olduğu Cronbach alfa değeri 0.73 ve üçüncü örnekleme (s=155) almış olduğu değerler sırasıyla test ve tekrar test uygulamaları için 0.74 ve 0.78 olmuştur.

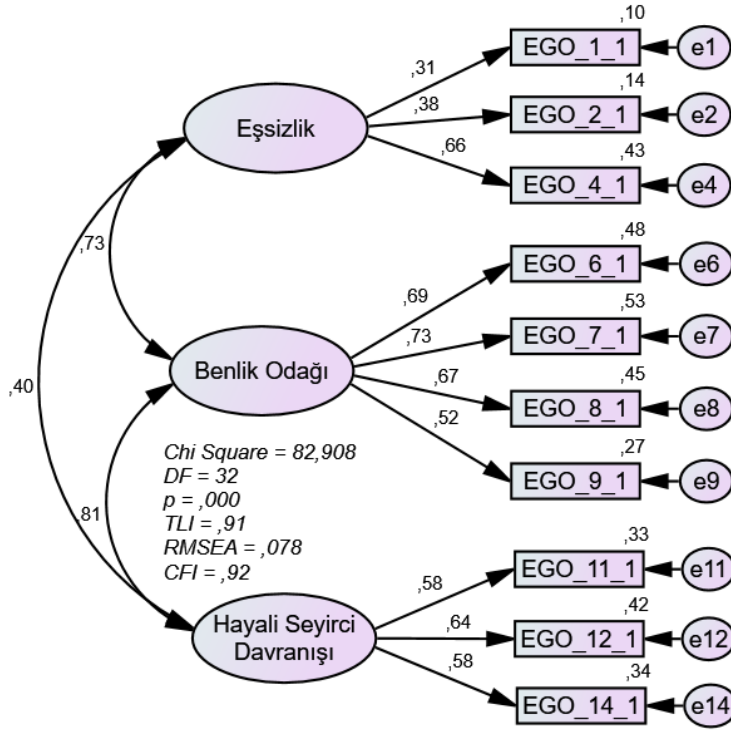
İç tutarlılık için ayrıca 656 kişilik örneklem kullanılarak uç analizi yapılmıştır. Ortalamanın bir standart sapma altında ve üstünde olan gruplar ile medyan bölümlenmesiyle oluşturulan üst ve alt gruplar birbirleriyle karşılaştırılmış, benmerkezciliği yüksek ve düşük kişiler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda hem ortalama ve standart sapma kullanılarak yapılan bölümlenmede benmerkezciliği yüksek grup (Ort.=4.00±0.21) ile düşük grup (Ort.=2.34±0.27) ara-

sında (t=45.76, p<0.01); hem de medyan bölümlenmesiyle oluşturulan üst (Ort.=3.66±0.28) ve alt (Ort.=2.86±0.37) gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir (t=30.94, p<0.01).

**Test-tekrar test güvenilirliği:** Ölçeğin zaman içindeki tutarlılığının ölçülmesine yönelik olarak 155 öğrenciden oluşan ikinci örneklem kullanılmıştır. Uygulama iki haftalık ara ile kontrollü olarak ders zamanları içinde yapılmış ve elde edilen Pearson korelasyon katsayısı ölçeğin tümü için 0.68, eşsizlik alt boyutu için 0.61, benlik odağı alt boyutu için 0.65 ve hayali seyirci davranışı alt boyutu için 0.68 olarak hesaplanmıştır.

### Geçerlilik analizleri

**Yapı geçerliliği:** Ölçeğin faktör yapısı önceden



Şekil 1. Benmerkezcilik Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (s=547)

farklı kültürel örneklerde test edilmiş ve doğrulanmış olduğundan dolayı yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Analiz için AMOS sürüm 22.0 programı kullanılmış ve yöntem olarak en yüksek kestirilebilirlik (maximum likelihood) temel alınmıştır. Ölçeğin üç alt faktör ve 15 maddelik yapısına ilişkin elde edilen uyum indeksleri ( $\chi^2=301.42$ ,  $df=87$ ,  $RMSEA=0.081$ ,  $TLI=0.83$ ,  $CFI=0.85$ ) yapı geçerliliğini tam olarak sağlayamamıştır. Modele ilişkin iyileştirme indeksleri incelendiğinde, özellikle madde istatistiklerinde yüksek değerler alan üç maddenin modelin ki-kare istatistiği üzerinde önemli etkilerinin olduğu görülmüştür. Kuramsal olarak ortaya konan ilişkilerin bir model ile test edilme-

sinin amaçlandığı ve çeşitli örneklerde modelin uyum sağladığı durumlarda iyileştirme indeksleri referans alınarak modelin uyum iyiliğinin artırılması önerilmektedir.<sup>29</sup> Böylelikle modelde ayırt edici özellik taşımayan ve ki-kare istatistiğini en çok etkileyen sırasıyla madde 10, madde 3, madde 11, madde 15 ve madde 5 çıkarılarak her defasında model tekrar test edilmiştir. Ölçekten beş madde çıkarılması sonucunda ulaşılan uyum indekslerinin ( $\chi^2=82.91$ ,  $df=32$ ,  $RMSEA=0.078$ ,  $TLI=0.91$ ,  $CFI=0.92$ ) kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüş ve üç faktörlü model toplam 10 madde ile doğrulanmıştır (Şekil 1).

Tablo 2. Tanımlayıcı istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiler

	Ort.±SS	1	2	3	4	5	6	7
1. Benmerkezcilik-toplam	3.28±0.51	1						
2. Benmerkezcilik-eşsizlik	2.90±0.69	0.622**	1					
3. Benmerkezcilik-benlik odağı	3.61±0.63	0.774**	0.222**	1				
4. Benmerkezcilik-hayali seyirci davranışı	3.20±0.82	0.773**	0.233**	0.408**	1			
5. Özseverlik	3.65±2.62	0.245**	0.144**	0.234**	0.154**	1		
6. Beniğe diğerlerini dahil etme	4.03±1.74	-0.090*	-0.216**	0.007	-0.015	-0.085*	1	
7. Saldırganlık	2.73±0.60	0.226**	0.151**	0.132**	0.208**	0.335**	-0.081*	1
8. Öz saygı	4.44±0.90	0.101*	-0.084*	0.255**	0.018	0.175**	0.015	-0.038

Sayı=656; \*  $p<0.05$ ; \*\*  $p<0.001$

**Yakınsama ve iraksama geçerliliği**

Bu kapsamda ikinci örneklemden (s=656) veri toplama sürecinde Benmerkezcilik Ölçeği ile birlikte kuramsal olarak ilişkili olduğu düşünülen özseverlik, benliğe diğerlerini dahil etme, saldırganlık ve öz saygı ölçekleri de bataryaya eklenerek veri toplanmıştır. Benmerkezciliğin kuramsal olarak ilgili olduğu düşünülen yapılarla olan ilişkilerine yönelik analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur (analizde geçerliliği ve güvenilirliği doğrulanmış 10 maddelik form kullanılmıştır).

Tablo incelendiğinde, her benmerkezcilik alt boyutları arasında düşük ve ihmal edilebilir düzeylerde (ilişkiler  $r=0.22$  ile  $r=0.40$  arasında,  $p<0.01$ ), alt boyutlar ile toplam puan arasında ise orta ve yüksek düzeylerde (ilişkiler  $r=0.62$  ile  $r=0.77$  arasında,  $p<0.01$ ) pozitif yönlü ilişki saptanmıştır. Toplam benmerkezcilik puanı açısından bakıldığında, özseverlik ( $r=0.245$ ,

$p<0.01$ ), saldırganlık ( $r=0.226$ ,  $p<0.01$ ) ve özsaygı ( $r=0.101$ ,  $p<0.05$ ) arasındaki ilişkilerin ihmal edilebilir düzeylerde pozitif; benliğe diğerlerini dahil etme ( $r=-0.090$ ,  $p<0.05$ ) arasındaki ilişkinin ihmal edilebilir düzeylerde negatif olduğu belirlenmiştir. Alt boyutlar açısından incelendiğinde, eşsizlik ile özseverlik ( $r=0.144$ ,  $p<0.01$ ) ve saldırganlık ( $r=0.151$ ,  $p<0.01$ ) arasındaki ilişkilerin ihmal edilebilir düzeylerde pozitif; benliğe diğerlerini dahil etme ( $r=-0.216$ ,  $p<0.01$ ) ve öz saygı ( $r=-0.084$ ,  $p<0.05$ ) arasındaki ilişkilerin ihmal edilebilir düzeylerde negatif olduğu görülmüştür. Benlik odağı alt boyutu ile özseverlik ( $r=0.234$ ,  $p<0.01$ ), saldırganlık ( $r=0.132$ ,  $p<0.01$ ) ve öz saygı ( $r=0.255$ ,  $p<0.01$ ) arasındaki ilişkilerin ihmal edilebilir düzeylerde pozitif olduğu belirlenmiştir. Hayali izleyici davranışı boyutunun özseverlik ( $r=0.154$ ,  $p<0.01$ ) ve saldırganlıkla ( $r=0.208$ ,  $p<0.01$ ) ihmal edilebilir düzeylerde pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur.

**Tablo 3.** Benmerkezcilik Ölçeğinde cinsiyete göre farklılık gösteren alt boyutlar

	Ort.±SS	t(sd)	p
Örneklem 1 (s=547)			
Hayali seyirci davranışı			
Kadın	2.80±0.94	2.80 <sub>(544)</sub>	0.005
Erkek	3.04±0.95		
Örneklem 2 (s=656)			
Eşsizlik			
Kadın	2.94±0.68	2.063 <sub>(646)</sub>	0.040
Erkek	2.80±0.72		
Örneklem 3 (s=155)			
Hayali seyirci davranışı			
Kadın	2.96±0.85	2.67 <sub>(151)</sub>	0.008
Erkek	3.32±0.82		

**TARTIŞMA**

Benmerkezcilik Ölçeğinin Türkçe geçerleme çalışması birtakım önemli bulgularla sonuçlanmıştır. Genel olarak değişik örneklem göz önüne alındığında iç tutarlılık katsayısı 0.73-0.78 arasında kabul edilebilir sınırlardadır. Ayrıca, iç tutarlılığı güçlendiren bir bulgu olarak benmerkezcilikten düşük ve yüksek puan alan gruplar arasında anlamlı farklılıklar da vardır. Test-tekrar test güvenilirliği sonuçları açısından her ne kadar örneklem sayısı bir miktar sınırlı olsa da, alt boyutlar ve tüm ölçeğin katsayıları 0.61-0.68 değerleri arasında kabul edilebilir sınırlarda değişmektedir.

Yapı geçerliliği sonuçlarında tüm ölçeğin özgün

maddeleri korunarak ideal uyum indeksleri yakalanamamıştır. Modele uyumsuz değerler taşıyan beş madde çıkarıldığında kabul edilebilir uyum indeksi yakalanmış ve özgün ölçekte yer alan üç farklı alt boyut doğrulanmıştır.

**Yapı olarak benmerkezcilik**

Benmerkezcilik ile ilgili yapısal geçerlilik tartışmaları eskiye dayanmaktadır. Benmerkezciliğin özellikle yapısal geçerliliği ve onunla ilişkili işe vuruk tanımı ile ilgili kapsamlı bir kuramsal çalışma ortaya koyan Ford'a<sup>29</sup> göre, psikolojik yapılar kişinin temelinde yer alan çeşitli alt yapısal, durumsal, sistemsel veya süreçle ilgili birtakım olgulara işaret etmektedir. Bu bağlamda benmerkezciliğin ortaya çıkışı ile ilgili genelde

birbiriyle çelişen tanımlar ortaya konulmaktadır. Burada özellikle vurgulanması gereken, benmerkezciliğin açıklayıcı bir ruhsal yapı mı, yoksa sadece bilişsel veya davranışsal bir dışı vurum mu olduğu konusunda yaşanan tartışmalardır. Ford'a<sup>29</sup> göre, benmerkezcilik her zaman açıklayıcı özelliği olan bir yapı olarak kullanılmamaktadır. Genelde özgül bir sosyal bilişsel eylem olarak ele alındığı düşünülmektedir. Ford<sup>29</sup> burada çözüm olarak bir ayrıma gitmektedir ve benmerkezci ve benmerkezciliği birbirinden ayırmaktadır. Benmerkezci, daha çok bir kişinin belirli bir durumda davranım şeklini belirtirken, benmerkezcilik altta yatan kişilik özelliğini çağırıştırılmaktadır. Piaget'nin<sup>5</sup> ortaya koyduğu benmerkezcilik tanımını ise şu şekilde eleştirmektedir: 'Piaget benmerkezciliği sadece genel bir kişilik özelliği (trait) olarak ele almakta ve kendisinin ortaya koyduğu gelişimsel dönemlerin bir parçası olarak kabul etmektedir.'<sup>29</sup>

#### **Yakınsama ve ırsama geçerliliği sonuçları**

Yakınsama ve ırsama geçerliliği sonuçlarını elde etmek için eş zamanlı uygulanan birtakım ölçeklerin Benmerkezcilik Ölçeğiyle olan korelasyonları çok düşük düzeylerde hesaplanmış olsa da, anlamlı sonuçlar ortaya koymuştur. Örneğin, pozitif ilişkide olabileceği düşünülen Narsisizm Ölçeği ile benmerkezcilik, saldırganlık ile benmerkezcilik ve özsaygı ile benmerkezcilik anlamlı derecede ilişkili çıkmıştır. Yanı sıra, toplam benmerkezcilik puanı benliğe diğerlerini dahil etme puanlarıyla negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Başka bireyleri, ayrı birer varlık olarak bireyin benliğine dahil etmesi bireyin başkasına doğru genişlemesi veya yönelmesi olarak anlaşılabilir. Örneğin, pozitif ilişkide olabileceği düşünülen Narsisizm Ölçeği ile benmerkezcilik, saldırganlık ile benmerkezcilik ve özsaygı ile benmerkezcilik anlamlı derecede ilişkili çıkmıştır. Yanı sıra, toplam benmerkezcilik puanı benliğe diğerlerini dahil etme puanlarıyla negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Benmerkezcilik Ölçeği ile yapılan diğer çalışmalar daha çok ABD'de gerçekleştirilmiştir. Bunlardan bir tanesi Cohn ve arkadaşlarının<sup>30</sup> yayımladığı, iki ayrı ölçek bulgularının ergen gruplarda uygulandığı çalışmadır. Hayali İzleyici Ölçeği ve Ergen Benmerkezcilik Ölçeğinin karşılaştırdığı çalışma sonucunda ergen benmerkezciliği ile depresyon ve ruhsal sıkıntı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Benzer olarak bu çalışmada saldırganlık puanları ile benmerkezcilik puanları arasındaki ilişkiler pozitif yönde anlamlıdır. Saldırganlığın depresyonla olan ilişkisi düşünülürse, söz konusu bulgulardaki benzerlik veya ilgi

anlaşılır olmaktadır. Ergenlerdeki psikopati ölçek puanlarını benmerkezcilik ile olan ilişkileri açısından inceleyen Salekin ve arkadaşlarının<sup>31</sup> çalışmasında da benmerkezcilik ile şiddet eğilimi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Cohn ve arkadaşlarına göre,<sup>30</sup> Ergen Benmerkezcilik Ölçeği özellikle 'bireyin kendi düşünce ve duygularını bilmesi' anlamında ifadeler taşıdığından bir bakıma bireyin kendi iç gözlemini, diğer bir deyişle aslında gelişimsel bir başarı eğilimini göstermektedir. Bununla ilgili olarak çalışmamızın bulguları benlik odağı alt boyutu ile öz saygı puanları arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler ortaya koymuştur. Kendi iç gözlemini yapabilecek düzeye gelmiş bir ergen belki de aynı zamanda öz saygısını da geliştirmiş olabilir.

Bulgulara daha ayrıntılı olarak bakarsak, anlamlı derecede olmasına rağmen birtakım ilişkilerin gücü düşük bulunmuştur. Örneğin, benmerkezcilik ile öz saygı arasındaki korelasyon katsayısı anlamlı olmasına rağmen çok düşüktür. Buradaki ilişkiyi anlamlı hale getiren benlik odağı alt ölçeği ile oluşan ilişkidir. Bunun dışındaki hayali seyirci davranışı ve eşsizlik alt ölçek puanları sıfıra yakın, neredeyse anlamsızdır. İlgili literatüre baktığımızda, deneysel bir çalışmada benmerkezcilik ve öz saygı arasındaki ilişkileri inceleyen Zuckerman ve arkadaşları,<sup>32</sup> öz saygı ve benmerkezcilik arasında çok az bir bağlantı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Anlamlı olmasına rağmen, beklenen düzeyde yüksek olmayan bulgular arasında özseverlik ve saldırganlık puanları vardır. Bunları, kavramların kendi aralarındaki ilişkileri ortaya koyan önemli literatür bulguları olması açısından beraber ele almak yararlı olabilir, zira özseverlik ve benmerkezcilik arasındaki doğrudan ilişkiyi inceleyen yurt dışında veya yurt içinde fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak özseverlik ve öz saygı, özseverlik ve saldırganlık konusunda kayda değer bazı çalışmalar vardır. Bu çalışmalara kısaca göz atmak bulunan anlamlı sonuçlara ışık tutmak için yararlı olabilir. Burada söz edilebilecek ilk çalışma Papps ve O'Carroll'un<sup>33</sup> özseverlikle özsaygı, öfke ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasıdır. Kavramlara ait ilgili ölçekleri kullanarak gerçekleştirdikleri ilişkisel çalışmada özsaygı ve özseverlik puanlarının anlamlı olarak öfke ve saldırganlığı açıkladığı görülmüştür. Benzer bir çalışmada, özseverlik saldırganlığın davranışsal boyutuyla, öz saygı bilişsel ve duygusal boyutuyla ilişkili bulunmuştur.<sup>34</sup> Yazarlar bu bulguları açıklarken narsist bireylerin kırılğan kendine güven olguları dolayısıyla herhangi bir tehdit durumunda saldırganlığa kolaylıkla başvurabildiklerini belirtmişler,

öz saygıyı ise sağlıklı ve sağlıklı olmayan diye ikiye ayırmışlardır. Sağlıklı özgüven duygusuna sahip bireylerin saldırganlık düzeylerinin düşük olduğunu, ancak savunmacı ve kırılabilir özgüvenin ise tam tersi olarak saldırganlığa daha yatkın olabileceğini tartışmışlardır.<sup>34</sup> Bu bağlamda özsever bireyler özellikle başkalarından gelen olumsuz değerlendirmelere son derece duyarlı olmakta ve kendilik algılarıyla çelişen bir yansıtma ortaya koyan bireylere karşı daha da saldırgan olmaktadır.<sup>34</sup>

Özseverlik, öz saygı ve saldırganlığı ayrıntılı ve geniş bir açıdan ele alan çalışmaları daha çok Baumeister ve arkadaşları<sup>35</sup> yapmıştır. Bu kavramlar arasındaki ilişkileri hem kuramsal, hem de ampirik açıdan ele alan Baumeister ve arkadaşlarına<sup>35</sup> göre, öz saygı konusunda çelişkili bulgular olmasının nedeni yüksek ve düşük özsaygı puanlarının doğrudan ele alınmamasının gerektiğidir. Özsaygı kavramı bir bireyde yüksek düzeyde olabilir, ama istikrarlı bir özellik olmayabilir.<sup>36</sup> Örneğin, daha önce gözlemledikleri bazı çalışmalarda yazarlar özsaygısı yüksek ama istikrarlı olmayan bireylerin başkalarına karşı düşmanlık (hostilite) puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bununla ilintili olarak özseverlik de yüksek, ancak istikrarlı olmayan bir özsaygı ile ilişkili görülmüştür. Bir çalışmada öz saygı puanları ve saldırganlık arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.<sup>37</sup>

Burada yukarıdaki açıklamaları da içeren bir anlatımla Baumeister ve arkadaşları,<sup>35</sup> genelde yüksek öz saygısı olan özsever bireyin kendine yönelik tehdidi hissettiği an büyük olasılıkla saldırganlaşabileceğini ortaya koymuşlar ve bunu bazı yerlerde bencillik, bazı yerlerde de kendini beğenmişlik olarak geçen *egotizm tehdidi* olarak tanımlamışlardır.

Söz konusu literatür bulgularıyla ilişkili olarak bizim çalışmamızda da özseverlik ve saldırganlık puanları arasında düşük düzeyde anlamlı bir sonuç bulunmuş; ayrıca özseverlik puanları ve öz saygı arasında da yüksek olmasa da anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular bu kavramların benmerkezcilikle olan anlamlı, ancak yüksek olmayan ilişkisini anlamakta faydalı olabileceği gibi, benmerkezcilik ölçeğinin geçerliliği konusunda olumlu bir eğilim göstergesi olarak düşünülebilir.

#### Genel olarak benmerkezcilik kavramı açısından sonuçlar

Ford<sup>29</sup> analizine geri dönersek, benmerkezciliğin yapısı konusundaki tartışmaların gerek bu alandaki ilgili araştırmaların azlığı, gerekse

kuramsal açıdan kavramın ele alınışındaki farklılıklar açısından hala herkesçe tam olarak aynı şekilde kabul edilen bir benmerkezcilikten söz edilmediğini görürüz. Bu konudaki yetersizliğe gönderme yaptığı daha sonraki bir yazısında Ford,<sup>38</sup> bir kavramın geçerliliği için açıklayıcılığı yüksek bir kuramsal çerçeve ve sağlam ölçüm araçlarının gerekliliğini belirtmiştir. Farklı çalışmalarda farklı bulgulara yol açan değişik benmerkezcilik ölçeklerinin yarattığı kuramsal sorunsalın aslında bu kavramın ait olduğu düşünülen geleneksel bilişsel gelişim yaklaşımının bir sorunu olduğunu öne süren Ford,<sup>38</sup> amacının söz konusu kuramı yanlış adlandırmak yerine daha çok benmerkezcilik davranışı açıklamadaki yetersizliğini<sup>39</sup> vurgulamak olduğunu belirtmiştir. Buna çözüm olarak alternatif kuramsal modellerin geliştirilmesi ve test edilmesini önermiştir.

#### Sınırlılıklar ve öneriler

Öncelikle özgün olarak ergen yaş gruplarıyla yapılmış olan ölçek geliştirme çalışması bu çalışmada genç yetişkinlerle yapılmıştır. Benzer olarak daha önce Japonya'da yapılan bir geçerleme çalışması da üniversite öğrencilerinin katılımıyla yapılmıştır.<sup>17</sup> Ayrıca elde edilen tüm sonuçlara, araştırmanın kesitsel tasarımı ve benlik değerlendirmeleri ışığında bakılmalıdır.

Her ne kadar benmerkezciliğin yaş ile bağlantısının artık daha az olduğu öne sürülse de, ileride yapılacak çalışmalarda özgün ölçekte yer alan yaş gruplarının katılımının sağlanması yararlı olacaktır. İleriki çalışmalarda daha yüksek sayıda katılımcının yer alması, önceki çalışmalarda olduğu gibi depresyon ve anksiyete gibi farklı paralel ölçümlerin kullanılarak geçerleme çalışmasının daha da iyileştirilmesi, ölçeğin yaygın olarak kullanılabilmesi açısından faydalı olacaktır.

Benmerkezcilikle ilgili birkaç çalışmada, sosyal sınıf ve kültürel değişkenler açısından bazı bulgular elde edilmiştir. Örneğin, Munson ve Spivey'in<sup>40</sup> kesitsel çalışmalarında benmerkezcilik benlik kavramı puanları sosyal sınıfa göre farklılaşmamıştır. Ancak kültürün ve benmerkezcilik algısının çatışma çözüm süreçlerindeki adalet algısını açıklamadaki etkisini araştıran başka bir çalışmada bireyci ve kolektif kültür boyutlarının benmerkezcilik adalet algısında oynadığı anlamlı rol ortaya konmuştur.<sup>41</sup>

Bu çalışmalara baktığımızda, gelecek çalışmalarda sosyal sınıf ve kültürel bağlam araştırmalarının yine benmerkezcilik kavramını incelemekte olası farklı rollerinin ele alınmasında yararlı



olacağını düşünmekteyiz.

Son olarak, bireysel farkındalık, benmerkezcilik üzerinde oynayabileceği rol de göz önünde tutularak araştırmalarda yer alabilir. Benmerkezciliğin adalet algısında oynadığı rolün bireysel farkındalık açısından ele alındığı bir çalışmada, bireysel farkındalığı olmayan bireylerin adalet algısında daha benmerkezciliğe bir yaklaşım gösterdikleri bulunmuştur.<sup>42</sup>

## SONUÇ

Benmerkezcilik Ölçeğinin ilgili konularda yapılacak bilimsel çalışmalarda kullanılması bir yana, aynı zamanda uygulamada da ergen ve yetişkin gruplardaki birtakım olgu ve sorunların anlaşılmasında işe yarar bir araç olabileceği öngörülmektedir. Akademik açıdan, özellikle üniversite çağındaki genç yetişkinlerin benmerkezciliğini anlamak, derslerin işleyişi bakımından önemli olabilir. Üniversite yaşamına yeni başlayan birinci sınıf öğrencileri zaman zaman okuma ile ilgili

kurallara uymakta ve derse devam sağlamakta sorun yaşayabilirler ve bazen kendilerini ayrıcalıklı gibi hissedebilirler. Bu durum ciddiyetsizlik veya disiplinsizlikten çok, onların benmerkezciliğe eğiliminden kaynaklanıyor olabilir.<sup>43</sup> Ayrıca, gerek birey, gerekse toplumların diğer birey, topluluk veya kültürlerini algılamada benmerkezciliğin varlığı etkili olabilmektedir. Örneğin, diğer etnik gruptan birini gördüğünde kendi grubunu üstün sayıyorsa, diğer bir deyişle etnosantrik bir yaklaşım içindeyse, bu, bireyin benmerkezciliğe düzeyde takılı kalmış bilişsel düzeyinden kaynaklanıyor olabilir.<sup>44</sup>

Sonuç olarak, benmerkezcilik kavramı yeni olmamakla beraber, gerek evrensel, gerekse ulusal literatürde çok çalışılmamış bir kavramdır. Kavramla ilgili yapılabilecek her türlü ölçümsel, deneysel ve keşfi araştırmalar ilgili literatüre katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede güçlü psikometrik özellikler sunan 10 maddelik benmerkezcilik ölçeğinin gelecekteki çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

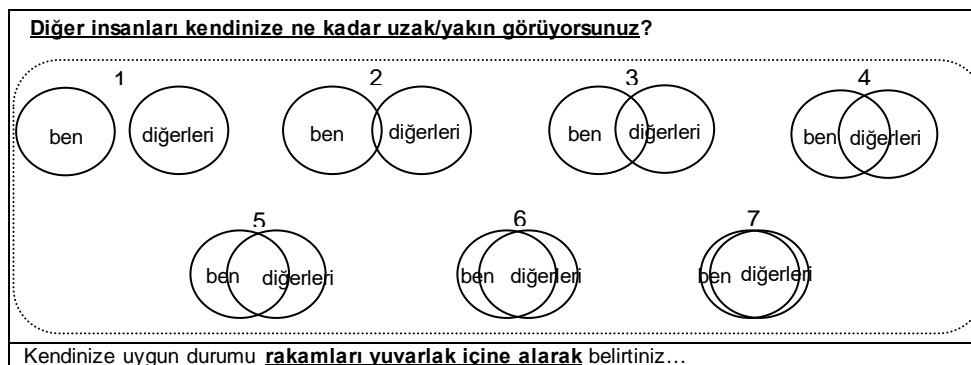
**Yazarların katkıları:** D.A.: Konuyu bulma, literatür taraması, veri toplama, makalenin yazımı, hakem değerlendirmeleri; F.Ç.: İstatistik analizler, makalenin yazımı, hakem değerlendirmeleri, yazım formatı.

## KAYNAKLAR

1. Fishbein HD, Lewis S, Keiffer K. Children's understanding of spatial relations: Coordination of perspectives. *Dev Psychol* 1972; 7(1):21-33.
2. Flavell JH. *The Development of Role-Taking and Communication Skills in Children*. New York: Wiley, 1968.
3. Flavell JH, Everett BA, Croft K, Flavell, ER. Young children's knowledge about visual perception: Further evidence for the Level 1-Level 2 distinction. *Dev Psychol* 1981; 17:99-103.
4. Liben LS. Perspective-taking skills in young-children: Seeing world through rose-colored glasses. *Dev Psychol* 1978; 14:87-92.
5. Piaget J, Inhelder B. *The Child's Conception of Space*. London: Routledge and Kegan Paul, 1956.
6. Stuart-Hamilton I, McDonald I. Age and a possible regression to childhood thinking patterns. *Br Psychol Soc Psychol Spe Int Gr Eld News* 1996; 58:13-16.
7. McDonald L, Stuart-Hamilton I. Egocentrism in older adults: Piaget's three mountains task revisited. *Educ Gerontology* 2003; 29:417-425.
8. Piaget J. *The Psychology of Intelligence*. New York: Harcourt, Brace, 1950.
9. Piaget J. The relation of affectivity to intelligence in the mental development of the child. *Bull Menninger Clin* 1962; 26(3):129-137.
10. Flavell, JH. *Cognitive development: Past, present, and future*. *Dev Psychol* 1992; 28(6):998-1005.
11. Elkind D. Egocentrism in adolescence. *Child Dev* 1967; 38(4):1025-1034.
12. Frankenberger KD. Adolescent egocentrism: a comparison among adolescents and adults. *J Adolesc* 2000; 23:343-354.
13. Frankenberger KD. Adolescent egocentrism, risk perceptions, and sensation seeking among smoking and nonsmoking youth. *J Adolesc Res* 2004; 19:576-590.
14. Enright RD, Shukla DG, Lapsey DK. Adolescent egocentrism-sociocentrism and self-consciousness. *J Youth Adolesc* 1980; 9(2):101-116.
15. Salthouse TA. *Theoretical Perspectives on Cognitive Aging*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1991.
16. Desrocher M, Smith MJ. Relative preservation of egocentric but not allocentric spatial memory in aging. *Brain Cogn* 1998; 37:91-99.
17. Yamamoto M, Tomotake M, Ohmori T. Construction and reliability of the Japanese version of the adolescent egocentrism-sociocentrism (AES) scale and its preliminary application in the Japanese university students. *J Med Invest* 2008; 55:254-259.
18. Looft WH. Egocentrism and social interaction across the life span. *Physiol Bull* 1972; 78:73-92.

19. Enright RD, Lapsey DK, Shukla DG. Adolescent egocentrism in early and late adolescence. *Adolesc* 1979; 14(56):687-695.
20. Ames DR, Rose P, Anderson CP. The NPI-16 as a short measure of narcissism. *J Res Pers* 2006; 40:440-450.
21. Atay S. Narsistik Kişilik Envanterinin Türkçeye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 2009; 11:181-196.
22. Aron A, Aron EN, Smollan D. Inclusion of other in the self-scale and the structure of interpersonal closeness. *J Pers Soc Psychol* 1992; 63:596-612.
23. Buss AH, Perry MP. The aggression questionnaire. *J Pers Soc Psychol* 1992; 63:452-459.
24. Sümer N, Özkan T. Sürücü davranışları becerileri bazı kişilik özellikleri ve psikolojik belirtilerin trafik kazalarındaki roller. *Türk Psikoloji Dergisi* 2002; 50:1-26.
25. Rosenberg M. *Society and the Adolescent Self-Image*. New Jersey: Princeton University Press, 1965.
26. Hinkle DE, Wiersma W, Jurs SG. *Applied Statistics for the Behavioral Sciences*. Fifth ed., Boston: Houghton Mifflin, 2003.
27. Brislin RW, Lonner WJ, Thorndike RM. *Cross-Cultural Research Methods*. New York: John Wiley & Sons, 1973.
28. Hooper D, Coughlan J, Mullen M. Structural equation modeling: Guidelines for determining model fit. *Elec J Buss Res Meth* 2008; 6(1):53-60.
29. Ford ME. The construct validity of egocentricism. *Psychol Bull* 1979; 86(6):1169-1188.
30. Cohn LD, Millstein SG, Irwin CE Jr, Adler NE, Kegeles SM, Dolcini P, et al. A comparison of two measures of egocentrism. *J Pers Assess* 1988; 52(2):212-222.
31. Salekin RT, Ziegler TA, Larrea MA, Anthony VL, Bennett AD. Predicting dangerousness with two million adolescent clinical inventory psychopathy scales: The importance of egocentric and callous traits. *J Pers Assess* 2003; 80(2):154-163.
32. Zuckerman M, Kernis MH, Salvatore MG, Murphy JF, Rappoport L. The egocentric bias: Seeing oneself as cause and target of others' behavior. *J Pers* 1983; 51(4):621-630.
33. Papps BP, O'Carroll RE. Extremes of self-esteem and narcissism and the experience and expression of anger and aggression. *Aggress Beh* 1998; 24:421-438.
34. Sullivan BF, Geaslin DL. The role of narcissism, self-esteem, and irrational beliefs in predicting aggression. *J Soc Beh Pers* 2001; 16(1):53-68.
35. Baumeister RF, Bushman BJ, Campbell WK. Self-esteem, narcissism, and aggression: Does violence result from low self-esteem or from threatened egotism? *Curr Directions Psychol Sci* 2000; 9(1):26-29.
36. Brummelman, E, Thomaes S, Sedikides C. Separating narcissism from self-esteem. *Curr Directions Psychol Sci* 2016; 25(1):8-13.
37. Bushman BJ, Baumeister RF. Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *J Pers Soc Psychol* 1998; 75(1):219-229.
38. Ford ME. Two perspectives on the validation of developmental constructs: Psychometric and theoretical limitations in research on egocentrism. *Psychol Bull* 1985; 97(3):497-501.
39. Waters HS, Tinsley VS. Evaluating the discriminant and convergent validity of developmental constructs: Another look at the concept of egocentricism. *Psychol Bull* 1985; 97(3):483-496.
40. Munson JM, Spivey WA. Relation between social class and three aspects of self-concept: Actual, ideal, and egocentric self. *J Soc Psychol* 1983; 119:85-94.
41. Gelfand MJ, Higgins M, Nishii LH, Raver JL, Dominguez A, Toyama M. Culture and egocentric perceptions of fairness in conflict and negotiation. *J Appl Psychol* 2002; 87(5):833-845.
42. Greenberg J. Overcoming egocentric bias in perceived fairness through self-awareness. *Soc Psychol Q* 1983; 46(2):152-156.
43. Schwartz PD, Maynard AM, Uzelac SM. Adolescent egocentrism: A contemporary view. *Adolesc* 2008; 43(171):441-448.
44. Nagata DK. The relationships between ethnic attitude and egocentrism measures. *J Genet Psychol* 2001; 146(2):151-160.

## EK 1. Benliğe Diğerlerini Dahil Etme Ölçeği



Reproduced with permission of copyright owner.  
Further reproduction prohibited without permission.